

## اثربخشی جعبه‌ابزار والدگری کویست بر صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری کودکان ناسازگار ۸-۱۲ ساله

فاطمه کاشی<sup>۱</sup>، منصوره بهرامی پور<sup>۲\*</sup>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۵ پذیرش نهایی: ۱۴۰۴/۰۱/۲۶

### چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی جعبه ابزار والدگری کویست بر صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری کودکان ناسازگار ۸-۱۲ ساله بود. روش پژوهش، نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون، پس‌آزمون و دوره‌ی پیگیری همراه با گروه کنترل بود. جامعه‌ی پژوهش شامل همه‌ی مادران دارای کودک ناسازگار ۸ تا ۱۲ ساله در بازه‌ی زمانی بهار ۱۴۰۲ شهر اصفهان بود. نمونه پژوهش به صورت روش نمونه‌گیری در دسترس و به تعداد ۴۰ نفر انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۲۰ نفر) گمارده شدند. ابزار پژوهش شامل مقیاس درجه‌بندی مشکلات رفتاری کانرز (ویژه والدین) (۱۹۷۸)، پرسش‌نامه صمیمیت الکسیس و همکاران (۱۹۸۳)، پرسشنامه تعامل والد-کودک پیاننا (۱۳۹۴)، پرسشنامه حل مسئله اجتماعی دزوریلا و همکاران (۲۰۰۲) و مقیاس مهارت‌های سازماندهی کودکان، فرم والدین ابیکوف و گالاگر (۲۰۰۹) بود. برنامه جعبه ابزار والدگری کویست (۲۰۱۲) طی ۱۲ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای به صورت دو جلسه در هفته بر روی گروه آزمایش اجرا شد؛ اما گروه گواه هیچ مداخله‌ای را دریافت نکرد. داده‌ها از طریق آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که جعبه ابزار والدگری بر صمیمیت در خانواده با توجه به اندازه اثر (۰/۵۶۲)، مهارت‌های تعاملی والدین با توجه به اندازه اثر (۰/۵۸۷)، حل مسئله اجتماعی با اندازه اثر (۰/۳۹۶) و نظم‌پذیری با اندازه اثر (۰/۶۱۷) کودکان ناسازگار ۸-۱۲ ساله مؤثر است. بر این اساس نتیجه‌گیری می‌شود این مداخله در افزایش صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری کودکان ناسازگار ۸-۱۲ ساله مؤثر است.

**واژگان کلیدی:** جعبه ابزار والدگری، کویست، صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی، نظم‌پذیری

۱. کارشناس ارشد گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. [fa4334ka@gmail.com](mailto:fa4334ka@gmail.com)

۲. استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

\* نویسنده مسئول: [bahramipourisfahani@iau.ac.ir](mailto:bahramipourisfahani@iau.ac.ir)

## مقدمه

کودکان ناسازگار<sup>۱</sup> طیف گسترده‌ای از علائم و مشکلات عملکردی از جمله اختلال در کلاس درس، مشاجره با بزرگسالان، دعوا با خواهر و برادر، نوسانات خلقی، نگرانی بیش‌ازحد، مشکل در پیدا کردن و حفظ دوستان و عقب افتادن از مدرسه را از خودنشان می‌دهند (مونتنگرو، اینچینگولو، مالچانگی و لیمونگلی<sup>۲</sup>، ۲۰۲۱) که در همین امر می‌توان اذعان نمود ریشه این مشکلات ممکن است انواع اختلالات و علائم روان‌پزشکی از جمله مشکلات بیرونی‌سازی مانند نقص توجه و بیش‌فعالی، نافرمانی مقابله‌ای و اختلالات سلوک و همچنین درونی‌سازی مانند نگرانی‌های عاطفی، اختلالات خلقی و اضطرابی باشد (حامد، ابوحسن و عبدلولوهاب<sup>۳</sup>، ۲۰۲۲). طی بررسی صورت گرفته توسط کیرکگوز و همکاران<sup>۴</sup> (۲۰۲۲) کودکان ناسازگار دارای ویژگی‌هایی همچون ناشاد بودن، اشکال در ارتباط با دیگران، نامرتبی، کم‌کاری، احساس بی‌ارزشی، بی‌کفایتی و رفتارهای نامناسب می‌باشند که نکته‌ی قابل توجه از آن چه بیان شد نشان می‌دهد این کودکان در رفتارهای ناسازگارانه جنبه‌ی افراطی و تکراری دارند، جنبه‌ی مزمن دارند، یعنی به‌سرعت برطرف نمی‌شوند و در نهایت این رفتارها به سبب ناهماهنگی با انتظارات فرهنگی و اجتماعی، مورد قبول جامعه قرار نمی‌گیرند (سوزو، موتا و سیلوا<sup>۵</sup>، ۲۰۲۱). بر این اساس ناسازگاری یعنی نافرمانی بیش از حد از بزرگسالان به‌طور مداوم که به‌عنوان یکی از شایع‌ترین مشکلات رفتاری هم برای کودکان ارجاع داده شده به مرکز درمانی و همچنین برای کودکان معمولی در نظر گرفته می‌شود (مک ماهون و فوریهند<sup>۶</sup>، ۲۰۱۹). چگونگی رفتار والدین با فرزندان نیز در شکل‌گیری نظام رفتاری کودکان نقش مهمی ایفا می‌کند. نوع روابط مادر-کودک نظیر طرد کردن، کنترل بیش از حد، محافظت بیش از حد، الگوسازی رفتارهای اضطرابی و باورهای غیرمنطقی و خشک والدین در بروز مشکلات رفتاری دوران کودکی نقش بسزایی دارند (خانجانی، پیمان‌نیا و هاشمی، ۱۳۹۵). صمیمیت در خانواده<sup>۷</sup> به ارتباط عاطفی بین اعضای خانواده اشاره دارد (لئو، ژانگ و اسچن<sup>۸</sup>، ۲۰۲۰) و این صمیمیت خانوادگی می‌تواند قدرت تصمیم‌گیری خانواده را متعادل کند و از استقلال خانواده حمایت نماید (تونگ، چن، شو<sup>۹</sup>، ۲۰۱۹).

1. Struggling kids
2. Montenegro, Inchingolo, Malcangi, Limongelli
3. Hamad, Abu-Hasan, AbdulWahab
4. Kirkgöz et al
5. Souza, Mota, Silva
6. McMahon, Forehand
7. Intimacy in the family
8. Luo, Zhang, HChen
9. Tong, Chen, Shu

از سوی دیگر، افزایش صمیمیت خانوادگی می‌تواند شجاعت اعضاء را برای پذیرش یک مسئولیت و برای تکمیل وظایف خود تقویت نموده و تعارضات خانوادگی، ناسازگاری روانی و افسردگی و اختلال عاطفی را در سطح فردی کاهش دهد (مایتل و همکاران<sup>۱</sup>، ۲۰۱۷) و موجب تجربه‌ی بازتاب عاطفی در فرد و اعضای خانواده گردد (بلفورد، لاهیری روی<sup>۲</sup>، ۲۰۱۹). از این‌رو، صمیمیت در روابط والد-کودک اغلب مستلزم انسجام است که این انسجام به‌عنوان با هم بودن و به اشتراک گذاشتن زمان و فعالیت‌ها در یک رابطه توصیف می‌شود که شامل فعالیت‌های منسجم، مانند به اشتراک گذاشتن یک وعده‌ی غذایی، تکمیل یک کار با هم (انسجام عاملی) یا تماشای بازی ورزشی با هم (انسجام جمعی) می‌باشد (کلایتون<sup>۳</sup>، ۲۰۱۴). نتایج پژوهش‌های مختلفی بیان کرده‌اند که مهارت‌های تعاملی والدین<sup>۴</sup> در مسائل مهم خانوادگی تأثیر قابل توجه دارند کودکانی که در خانواده‌ای بزرگ شده‌اند که والدین ارتباطات مناسبی دارند، قدرت بیشتری برای سازگاری با مسئله‌های متفاوت زندگی دارند (بارنت، نایس، پیر و جنت<sup>۵</sup>، ۲۰۱۷). تعامل والد با کودک به پاسخ‌های هیجانی و رفتاری متقابل بین والدین و کودک در فرایند رشد اشاره دارد که این پاسخ‌ها ممکن است از طریق گوش دادن، در دسترس بودن، فهمیدن و دیگر انواع تعامل باشد (بورآپ، گارهام و دیویس<sup>۶</sup>، ۲۰۱۳). از نظر بارلو در حقیقت، تعامل نوعی تبادل دوطرفه است که همواره از الگویی ثابت پیروی می‌کند؛ بدین معنا که دروندادهای مادر به‌گونه‌ای بر رشد کودک تأثیر می‌گذارد و ویژگی‌های کودک، تأثیر مستقیمی بر چگونگی فرزند پروری و خصوصیات الگوهای ارتباطی والدین دارد (اسمیردیجیک، کیت و دکر<sup>۷</sup>، ۲۰۱۲). در حقیقت مراقبت عاطفی مادر از کودک موقعیتی را فراهم می‌کند که کودک احساس دوست‌داشتنی بودن، می‌کند و از دیگران انتظار دارد که به‌عنوان فردی شایسته به او توجه کنند. علاوه بر تأثیرات مثبتی که یک رابطه خوب دارد، از تأثیرات منفی ارتباط ناکافی و نامطلوب نمی‌توان بر حذر بود و می‌توان از اثرات منفی آن به نرخ زیاد مشکلات مربوط به ارتباط دوسویه والد کودک اشاره کرد (لین، ژانگ، ژی و لی<sup>۸</sup>، ۲۰۲۳). زیرا رابطه‌ی والد با کودک، رابطه‌ای پیچیده و چندبُعدی است و تحت تأثیر تعامل عوامل اساسی گوناگونی از جمله نگرش و میزان پذیرش والدین، نحوه‌ی مدیریت و کنترل رفتار،

1. Maitl et al
2. Belford, Lahiri-Roy
3. Clayton
4. Parental interaction skills
5. Barnett, Niec, Peer, Jent
6. Borup, Graham, Davies
7. Smeerdijk, Keet, Dekker
8. Lin, Yang, Xie, Li

حس شایستگی اجتماعی و خویشنداری، میزان دانش و مهارت فرزندپروری، اعتمادبه‌نفس و خوش‌فکری والدین در تربیت کودک و ایجاد محیطی با حداقل تعارض، کیفیت تعامل والد کودک، مراقبت عاطفی والد از کودک، سلامت روان‌شناختی والدین است (لیو، کیو و لو<sup>۱</sup>، ۲۰۲۲).

استفاده از راهبردهای فرزندپروری ناکارآمد و افزایش اختلافات به دلیل ناسازگاری و سایر مشکلات رفتاری کودک باعث می‌شود معمولاً استرس والدین و رفتارهای مشکل‌ساز کودک با گذشت زمان به‌تنهایی کاهش پیدا نکند و زمانی که والدین حمایت نشوند و آموزش نبینند انگیزه‌ی آن‌ها برای ادامه فرزندپروری ضعیف می‌شود (وایت و همکاران<sup>۲</sup>، ۲۰۱۹). از این‌رو کودکانی که دارای مشکلات سازگاری‌اند، راه‌حل‌های محدودی برای مسائل اجتماعی در اختیار دارند و نسبت به پیامدهای رفتاری خود برای اطرافیان بی‌تفاوت هستند (ایلماز و گریفیثس<sup>۳</sup>، ۲۰۲۳). حل مسئله اجتماعی<sup>۴</sup> فرآیند شناختی- رفتاری است که فرد برای حل یک مسئله اجتماعی طی می‌کند (ایلماز و تراس<sup>۵</sup>، ۲۰۱۹). در بیانی دیگر، حل مسئله انواعی از پاسخ‌های متناوب و بالقوه سودمند را جهت مقابله با موقعیت‌های دشوار، در دسترس قرار می‌دهد و احتمال مؤثرترین پاسخ را از بین گزینه‌های مختلف افزایش می‌دهد (کریمی، ۱۴۰۱). سبک‌های حل مسئله شامل سه سبک حل مسئله منطقی، تکانشی- بی‌دقتی و اجتنابی است (ایلماز و تراس، ۲۰۱۹) که این سبک‌های حل مسئله شامل کاربست مجموعه از فعالیت‌های شناختی و رفتاری در طول فرآیند حل مسئله است که هدف آن یافتن راه‌حل‌های مؤثر برای مسئله مربوطه است (میریل و همکاران<sup>۶</sup>، ۲۰۱۷). سبک منطقی، روش سازنده حل مسئله است که می‌توان از آن بهره‌گیری آگاهانه و منطقی از مهارت‌های حل مسئله مؤثر داشت. سبک تکانشی نیز الگوی ناکارآمد حل مسئله است که فرد فقط راه‌حل‌های محدودی را در نظر می‌گیرد و اغلب اولین راهی که به ذهنش می‌رسد عملیاتی می‌سازد. در نهایت در سبک اجتنابی، که الگوی ناکارآمد حل مسئله به شمار می‌رود، مقابله با مسائل اغلب با تعلل، عدم فعالیت، انفعال و وابستگی همراه است (فوسارو و اسمیت<sup>۷</sup>، ۲۰۱۸). کودک ناسازگار معمولاً در زمینه رفتاری، اجتماعی، احساسی و تحصیلی تکامل روان‌شناختی

1 .Liu,Qiu, Luo

2 .White et al

3 . Yilmaz, Griffiths

4 .Social problem solving

5 .Yilmaz, Tras

6 .Merrill et al

7 .Fusaro, Smith

عقب‌تر است و تمایلی به نظم‌پذیری<sup>۱</sup> ندارد (لیود<sup>۲</sup>، ۲۰۲۱). عدم تمایل به نظم‌پذیری در مدارس پیامدهای منفی گوناگون و فراوانی برای دانش‌آموزان در حیطه‌های آموزشی، اجتماعی، خانوادگی در بردارد (گروسس و همکاران<sup>۳</sup>، ۲۰۱۷). نظم در واقع تعیین‌کننده محدوده‌ها و اصلاح رفتارهای نادرست و همچنین کنترل رفتارهای خود است (دادس و تولی<sup>۴</sup>، ۲۰۱۹).

نظم‌پذیری به کودکان کمک می‌کند تا انرژی خود را در راه مناسب به‌کار گیرند و سازگاری خود را افزایش دهند و بیشتر احساس امنیت کنند (دوبسون<sup>۵</sup>، ۲۰۱۴). بنابراین لازمه‌ی زندگی انسان در جمع، نظم است آن‌نظمی که بر پایه‌ی هنجارها و قوانین موجود، روابط بین انسان‌ها را تنظیم کرده و مجموعه را به هدف خود می‌رساند. مهم‌تر آن‌که در جریان تربیت که با کودکان و نوجوانانی سروکار داریم که شخصیت آن‌ها در مدرسه ساخته می‌شود و این نظم و انضباط او را در تمام مراحل زندگی یاری کرده و به‌عنوان فرد موفق و ارزشمند در جامعه عمل می‌کند (ونگار و پاس<sup>۶</sup>، ۲۰۲۲). وجه مشترک همه‌ی کودکان ناسازگار، مشکل در پیشرفت و تسلط بر تکالیف مربوط به رشد روان‌شناختی در حوزه‌های رفتاری، اجتماعی، عاطفی و یا تحصیلی است (توماس و همکاران<sup>۷</sup>، ۲۰۱۵). بنابراین، بیشتر کودکان ناسازگار در بیش از یک حوزه به کمک نیاز دارند. برنامه‌ی کودکان ناسازگار برای هدف قرار دادن چندین مشکل طراحی شده است و این برنامه بستری را فراهم می‌کند که از طریق آن مشاور و والدین می‌توانند در مورد مشکلات کودک، والدین و خانواده به توافق برسند و سپس برای ایجاد و اجرای یک مداخله‌ی مؤثر و متناسب با یکدیگر همکاری کنند (خاوجو و همکاران<sup>۸</sup>، ۲۰۲۰).

آقابابایی، آقامحمدی و خان‌زاده (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان داد، که مداخلات متمرکز بر شفقت منجر به کاهش خشم مادر و در نتیجه بهبود رابطه مادر-کودک شده و همین مسئله، مشکلات رفتاری کودک را بهبود خواهد داد. خطیبی (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان داد، آموزش مدیریت رفتاری به والدین و آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان با رویکرد شناختی- رفتاری در کاهش مشکلات برونی‌سازی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر دارد. فایضی، نریمانی، آقاجانی، بشرپور (۱۴۰۱) در پژوهشی نشان دادند که می‌توان مدل التقاطی خانواده‌محور را جایگزین مناسب‌تری برای انجام مداخلات

1. Discipline
2. Lloyd
3. Grusec et al
4. Dadds, Tully
5. Dobson
6. Wiggers, Paas
7. Thomas et al
8. Khavjou et al

روانشناختی برای بهبود رابطه‌ی والد-کودک در نظر گرفت. کجگبلی و همکاران<sup>۱</sup> (۲۰۲۳) در پژوهشی نشان داد تأثیرات برنامه‌ی فرزندپروری مبتنی بر مشکلات رفتاری محدود است اما ترکیب مدیریت رفتار و بهبود روابط ممکن است به احتمال زیاد اثرات بیشتری را به همراه داشته باشد. مک کروسین و لاج<sup>۲</sup> (۲۰۲۳) در پژوهشی نشان داد که برنامه‌های آموزشی والدین برای والدین کودکان مبتلا به ناتوانی‌های عصبی که اضطراب کودک را هدف قرار می‌دهند و والدین را در نقش مکمل در درمان مشارکت می‌دهند، والدین در ایجاد تغییر رفتار نقش اصلی دارند. در همین راستا، برنامه‌ی والدگری کوپست (۱۳۹۹)، یک برنامه‌ی آموزشی است که می‌توان آن را جعبه‌ابزاری پر از ابزارهای لازم برای بازگرداندن کودک ناسازگار و خانواده‌ی نگران به مسیر صحیح وصف کرد. این برنامه برای کودکان و نوجوانان سن ۵-۱۷ سال طراحی شده است که والدین مخاطب اصلی این روش مهارت‌سازی هستند چرا که بیش‌ترین تأثیر را بر تکامل فرزندشان دارند. والدین در این برنامه مهارت‌های جدید یاد می‌گیرند و درک می‌کنند که چگونه باید کودک و خانواده‌شان را در استفاده از این مهارت‌ها هدایت کنند. بسیاری از ایده‌های وصف شده شامل والدینی می‌شوند که رفتارشان را تغییر می‌دهند یا به کودکشان کمک می‌کنند تا رفتارشان را تغییر دهد؛ بنابراین با توجه به آنچه بیان شد و خلأ پژوهشی در راستای عدم بررسی همزمان متغیرهای فوق با یکدیگر، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال بود که آیا جعبه‌ابزار والدگری کوپست بر صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری کودکان ناسازگار ۸-۱۲ ساله مؤثر است؟

## روش شناسی پژوهش

روش پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی و با طرح پیش‌آزمون پس‌آزمون و دوره‌ی پیگیری ۴۵ روزه به همراه گروه کنترل بود. این پژوهش دارای کد اخلاق به شماره IR.IAU.KHUISF.REC.۱۴۰۲.۱۵۹ بود. جامعه‌ی آماری شامل همه‌ی مادران دارای کودکان ناسازگار ۸ تا ۱۲ ساله در بازه‌ی زمانی بهار ۱۴۰۲ شهر اصفهان بود که از جامعه‌ی مورد نظر، به شیوه‌ی نمونه‌گیری در دسترس از بین مراکز مشاوره تخصصی کودک و نوجوان شهر اصفهان، تعداد ۴۰ مادر که دارای فرزند ناسازگار ۸-۱۲ ساله بودند انتخاب و سپس به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل (هر کدام ۲۰ نفر) گمارده شدند. ملاک‌های ورود شامل؛ داشتن کودک ناسازگار در دامنه‌ی سنی ۸-۱۲ سال، موافقت و همکاری مادران برای حضور، کسب نمره‌ی بالا

1. Kjøbli et al  
2. McCrossin, Lach

توسط کودک در پرسش‌نامه رفتاری کانرز ملاک‌های خروج شامل؛ عدم همکاری و موافقت مادران، دریافت همزمان درمان و آموزش‌های دیگر روانشناختی، غیبت بیش از دو جلسه بود.

## ابزار پژوهش

مقیاس درجه‌بندی مشکلات رفتاری کانرز (ویژه والدین)<sup>۱</sup>: فرم والدین مقیاس کانرز<sup>۲</sup> (۱۹۹۰) دارای ۴۸ گویه است که به‌وسیله‌ی والدین کودک تکمیل می‌شود. والدین، سؤالات را در فرم‌هایی که بر اساس مقیاس لیکرت درجه‌بندی شده است با استفاده از ۳ گزینه، نمره‌گذاری می‌کنند. لذا دامنه‌ی نمرات از هر سؤال از صفر (اصلاً صحیح نیست) تا ۳ (کاملاً صحیح است) متغیر است. خرده‌مقیاس‌های مشکلات رفتاری کانرز (۱۹۹۰) شامل مشکلات سلوک، مشکلات یادگیری، مشکلات روان‌تنی، بیش‌فعالی تکانش‌گری و اضطراب - انفعال است. کانرز و همکاران<sup>۳</sup> (۱۹۹۸) همبستگی درونی را بین ۰/۴۱ تا ۰/۵۷ گزارش کرده‌اند. ضرایب آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس‌ها به ترتیب برای خرده مقیاس مشکلات سلوک، ۰/۹۴، مشکلات یادگیری، ۰/۶۳، مشکلات روان‌تنی، ۰/۹۱، بیش‌فعالی، ۰/۷۰ و اضطراب - انفعال، ۰/۹۰ بود (کانرز، ۱۹۹۰). در ایران شهبان، شهیم، بشاش، یوسفی (۱۳۸۶) به بررسی روایی و پایایی فرم کوتاه ویژه‌ی والدین پرداختند. نتایج نشان داد ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۵۸ برای نمره‌ی کل و از ۰/۴۱ برای زیرمقیاس مشکلات اجتماعی تا ۰/۷۶ برای زیرمقیاس مشکلات سلوک متغیر بود. ضرایب آلفای کرونباخ برای نمره کل، معادل ۰/۷۳ و از ۰/۵۷ (زیرمقیاس مشکلات اجتماعی) تا ۰/۸۶ (زیرمقیاس اضطراب - خجالتی) برای زیرمقیاس‌ها متغیر بود. ضرایب پایایی، برای نمره‌گذاری والدین ۰/۷۰ برای نمره‌ی کل و از ۰/۴۶ برای زیر مقیاس اضطراب - خجالتی تا ۰/۷۱ برای زیر مقیاس مشکلات اجتماعی متغیر بود. پرسش‌نامه صمیمیت در خانواده<sup>۴</sup>: مقیاس صمیمیت توسط والکر و تامپسون<sup>۵</sup> (۱۹۸۳) تهیه شده است. این پرسش‌نامه یک ابزار ۱۷ سؤالی با مقیاس پاسخگویی ۷ درجه‌ای از ۱ (هرگز) تا ۷ (همیشه) است. ثنائی (۱۳۷۹) ضریب پایایی این پرسش‌نامه را براساس داده‌های ۱۰۰ زوج در اصفهان ۹۶٪ به‌دست آورده است. مقیاس صمیمیت ضریب آلفای ۰/۹۱ تا

- 1 . Connors Behavioral Problem Rating Scale (for parents)
- 2 . Connors
- 3 . Connors et al
- 4 . Family Intimacy Questionnaire
- 5 . Walker, Thompson

۰/۹۷ از همسانی درونی بسیار عالی برخوردار است (والکر و تامپسون، ۱۹۸۳). روایی و پایایی صمیمیت در به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۸۲ و براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۳ گزارش شد (لو، ژانگ و اچچن<sup>۱</sup>، ۲۰۲۰). ضریب آلفای به‌دست آمده در پژوهش (پناهی و زارعان، ۱۳۹۳) ۰/۹۴ بود که بیانگر همسانی درونی خوب این مقیاس است.

مقیاس تعامل والد-کودک (CPRS):<sup>۲</sup> این مقیاس توسط پیانتا برای اولین بار در سال ۱۳۹۴ ساخته شد و شامل ۳۳ ماده است که ادراک والدین را در مورد رابطه‌ی خود با کودکشان را مورد سنجش قرار می‌دهد. این مقیاس شامل حوزه‌ها تعارض (۱۷ ماده)، صمیمیت (۱۰ ماده)، وابستگی (۶ ماده)، و رابطه‌ی مثبت کلی (مجموع تمام حوزه‌ها) می‌باشد (عابدی شاپور آبادی و همکاران، ۱۳۹۱). نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از ۱ (قطعاً صدق نمی‌کند) تا ۵ (قطعاً صدق می‌کند) است صورت می‌پذیرد. در پژوهشی آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در هر یک از مؤلفه‌های تعارض، نزدیکی، وابستگی و رابطه‌ی مثبت کلی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۴، ۰/۶۹ و ۰/۸۰ و گزارش شد (دیسکول و پیانتا<sup>۳</sup>، ۲۰۱۱). همچنین در پژوهش عابدی شاپور آبادی و همکاران (۱۳۹۱) پایایی پرسش‌نامه ۰/۹۰ گزارش شد.

پرسش‌نامه‌ی حل مسئله اجتماعی<sup>۴</sup> (SPSI-R): فرم کوتاه پرسش‌نامه تجدیدنظر شده حل مسئله اجتماعی توسط دی زوریللا، نزو ووارس-ماید<sup>۵</sup> (۲۰۰۲) یک ابزار خود گزارشی از نوع لیکرت و دارای ۲۵ سؤال بوده و هدف آن اندازه‌گیری مهارت در حل مسئله اجتماعی می‌باشد و خرده‌مقیاس‌های آن (مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله، جهت‌گیری منفی به مسئله، حل مسئله منطقی، سبک تکانشی/بی‌احتیاط، سبک اجتنابی) است. پایایی آزمون مجدد برای این پرسش‌نامه بین ۰/۶۸ تا ۰/۹۱ و ضریب آلفای آن بین ۰/۶۹ تا ۰/۹۵ گزارش شده است (دی زوریللا، نزو ووارس-ماید، ۲۰۰۲). روایی سازه‌ی این پرسش‌نامه نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و همبستگی با دیگر مقیاس‌های حل مسئله و سازه‌های روانشناختی همپوش، تأیید شده است (دی زوریللا، نزو ووارس-ماید، ۲۰۰۲). در پژوهش زارع و قربانی (۱۴۰۰)، ضریب آلفای ۰/۸۵ را برای پنج عامل سنجیده شده و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۸۸ را برای پرسش‌نامه حل مسئله اجتماعی کوتاه شده به‌دست آوردند.

1. Luo, Zhang, HChen
2. Child Parent Relationship Scale
3. Driscoll, Pianta
4. Social Problem Solving Questionnaire (SPSI-R)
5. D Zurilla', Nezu, vares-Mayde



مقیاس مهارت‌های سازماندهی کودکان، فرم والدین<sup>۱</sup> (COSS-P): این مقیاس یک پرسش‌نامه درباره‌ی مهارت‌های سازماندهی کودکان ۸ تا ۱۳ سال است که توسط آبیوموف، نیسلی-تسی اوپینیز و گال آگهر<sup>۲</sup> (۲۰۰۹) تدوین شد و دارای دو فرم والد و معلم است. این پرسش‌نامه شامل چهار خرده‌مقیاس پیگیری تکالیف، مدیریت وسایل، مدیریت زمان، برنامه‌ریزی و یک نمره کل است که بر اساس طیف لیکرت ۴ تایی از هرگز (۱) تا همیشه (۴) نمره‌گذاری می‌شود. حداقل نمره در این پرسش‌نامه ۱۸ و حداکثر نمره ۷۲ است. آبیوموف، نیسلی-تسی اوپینیز و گال آگهر (۲۰۰۹) ضریب پایایی مقیاس را به آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۱، پیگیری تکالیف ۰/۸۹، مدیریت وسایل ۰/۸۷، مدیریت زمان ۰/۸۸ و برنامه‌ریزی ۰/۹۰ گزارش نمودند. این مقیاس در پژوهش شمسی و قمرانی (۱۳۹۹) مورد استفاده قرار گرفت و ضریب آلفا برای کل مقیاس ۰/۸۹، پیگیری تکالیف ۰/۸۵، مدیریت وسایل ۰/۸۴، مدیریت زمان ۰/۸۶ و برنامه‌ریزی ۰/۸۱ به دست آمد.

## روش اجرای پژوهش

از جامعه‌ی مورد مطالعه و به روش نمونه‌گیری در دسترس و با در نظر گرفتن ملاک‌های ورود و خروج به مطالعه، تعداد ۴۰ نفر از مادران دارای فرزند ۸-۱۲ ساله ناسازگار انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه گمارده شدند، سپس گروه آزمایشی برنامه‌ی جعبه ابزار والدگری کویست (۲۰۱۲) را طی ۱۲ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای (۶۰ دقیقه آموزش، ۱۰ دقیقه پذیرایی و استراحت، ۲۰ دقیقه اجرای تمرین‌ها) به صورت دو جلسه در هفته دریافت کردند ولی گروه کنترل آموزشی دریافت نکرد. سپس از هر دو گروه پس‌آزمون به عمل آمد و نهایتاً پس از گذشت ۴۵ روز از اجرای پس‌آزمون به منظور بررسی تداوم نتایج پژوهش آزمون پیگیری روی هر دو گروه اجرا شد. لازم به ذکر است از آنجایی که آموزش جعبه ابزار والدگری کویست (۲۰۱۲) برگرفته از کتب، مقالات، و منابع پژوهشی نخستین بار توسط پژوهشگر به اجرا در آمد، ابتدا توسط پنج نفر از متخصصین حوزه‌ی روانشناسی کودک و نوجوان از نظر ساختار، محتوا، زمان و فرآیند برنامه مورد ارزیابی قرار گرفت و به طور مقدماتی نیز بر روی تعدادی مادر دارای کودک ۸-۱۲ ساله اجرا شد و سپس جلسات آموزشی تحت نظر استاد راهنما و توسط پژوهشگر بر روی والدین به صورت کارگاهی و مشارکت گروهی در بحث به اجرا در آمد. آموزش جعبه ابزار والدگری کویست بر اساس کتاب مهارت‌های لازم در برخورد با کودکان ناسازگار تقویت تکامل رفتاری،

1 . Children's Organizational Skills Scale, Parent Form  
2 . Abikoff, Nissley -Tsiopinis, Gallagher

احساسی، آکادمیک و اجتماعی فرزندان از کوبست (۲۰۱۲) تهیه و تدوین شد. نتیجه‌ی ارزیابی این پروتکل که توسط ۵ ارزیاب متخصص حوزه‌ی روان‌شناسی انجام گرفت: بر اساس فرمول زیر و از نقطه نظر آماری معادل با عدد ۰/۹۹ شد. بدین ترتیب قابلیت اجرایی پروتکل به اثبات رسید.

$$CVR = \frac{ne - N/2}{N/2}$$

N: تعداد کل متخصصین

Ne: تعداد متخصصینی که گزینه‌ی ضروری را انتخاب کرده‌اند.

جدول ارزیابی آموزش جعبه ابزار والدگری کویست (۲۰۱۲) به شرح ذیل می‌باشد.

متغیر	۵ عالی	۴	۳	۲	۱ ضعیف
تطابق محتوایی جلسات تنظیم شده با بسته آموزش جعبه ابزار والدگری برای کودکان ناسازگار					
تناسب جلسات با ساختار و گام‌های مورد نیاز در بسته آموزشی جعبه ابزار والدگری برای کودکان ناسازگار					
کفایت زمان اختصاص یافته برای هر یک از گام‌ها و مراحل تدوین بسته‌ی آموزشی جعبه ابزار والدگری برای کودکان ناسازگار					
کفایت بسته‌ی آموزشی جعبه ابزار والدگری برای کودکان ناسازگار					
ارزیابی کلی بسته‌ی آموزشی جعبه ابزار والدگری برای کودکان ناسازگار					

### جدول شماره ۱- خلاصه جلسات آموزش جعبه ابزار والدگری کویست (۲۰۱۲)

جلسات	هدف	محتوای جلسات
جلسه اول	معرفه، قوانین جلسات و دشواری والدگری در کودکان ناسازگار	ابتدا در یک فضای صمیمی و دوستانه و پس از اجرای تکنیک‌های یخ‌شکنی و برقراری ارتباط عاطفی، اعضاء و مدرس کارگاه به همدیگر معرفی شدند. سپس قوانین کارگاه شرح داده شد. در ادامه با ذکر مثال‌های عینی توسط مدرس مشکلات کودکان ناسازگار و نیز چالش‌ها و مشکلات والدین و ضرورت انتخاب روش والدگری مناسب تشریح شد.
جلسه دوم	تقویت سلامت خانواده: صمیمیت و نظم مهارت‌های ارتباطی در خانواده	ابتدا در مورد منطق و لزوم وقت گذراندن با فرزند صحبت شد. سپس اصول وقت-گذرانی با کودک بیان شد. بعد از آن در مورد بایدها و نبایدهای کلامی در ارتباط با فرزند گفته شد.
جلسه سوم	تقویت سلامت والدین: مدیریت افکار والدینی مدیریت استرس والد	ابتدا در مورد افکار سودمند و غیرسودمند صحبت شد. سپس در مورد منطق افکار سودمند گفتیم. تکنیک قیف توجه گفته شد. ابتدا چرخه‌ی استرس والدینی را توضیح دادیم. از استراتژی‌های مدیریت استرس گفتیم.

جلسه چهارم	تقویت تکامل رفتاری کودک: پیروی از دستورات والدین	در مورد این که والدین چگونه با روشی قاطعانه پیروی فرزندان را افزایش دهند، صحبت کردیم. قدم به قدم کارهایی که باید صورت بگیرد بیان شد. اول ساختن رابطه بهتر با کودک، دوم مدیریت کلام و رعایت باید و نبایدهای کلامی، سوم توجه به کودک زمان پیروی، سپس دادن هشدار مناسب و عملی کردن هشدار
جلسه پنجم	تقویت تکامل رفتاری کودک : پایبندی به قوانین	در مورد این که چگونه قانون بگذارند و پایبندی کودک را افزایش و اعتراض او را مدیریت کنند حرف زدیم. گام اول ساختن رابطه بهتر با کودک، گام دوم توجه به کودک زمان پایبندی به قوانین، گام سوم نحوه قانون گذاری در خاتمه، گام چهارم نحوه تنبیه زمان نقض قوانین، گام پنجم نحوه امتیاز گذاری برای قوانین
جلسه ششم	تقویت تکامل رفتاری کودک: رفتار صادقانه	در مورد این که والدین چگونه صداقت کودک را افزایش دهند سخن گفتیم. گام اول ساختن رابطه بهتر، گام دوم توجه به کودک زمانی که صادق است، گام سوم قاطع بودن زمان دروغگویی، گام چهارم تعیین عواقب برای دروغگویی، گام پنجم تدارک برنامه برای عذرخواهی کودکان
جلسه هفتم	تقویت تکامل رفتاری کودک : مدیریت اعتراض و فوران خشم	در مورد این که والدین چگونه آرامش کودک را افزایش و از فوران خشم او جلوگیری کنند حرف زدیم. گام اول ساختن رابطه‌ی بهتر، گام دوم توجه به بچه‌ها زمانی که آرام هستند، گام سوم تکنیک نادیده گرفتن، گام چهارم تشدید نکردن و عدم همراهی با خشم کودک
جلسه هشتم	تقویت تکامل اجتماعی کودک: رفتار اجتماعی حل مسئله اجتماعی	در مورد این که والدین چگونه رفتار اجتماعی را به کودک آموزش و فرصت‌های اجتماعی را ایجاد چگونه حل مسئله‌های اجتماعی را به کودک بیاموزند صحبت کردیم. گام اول آموزش رفتار اجتماعی به کودک، گام دوم هدایت کودک برای رفتارهای اجتماعی گام اول صحبت و تمرین درباره‌ی مهارت حل مسأله، گام دوم چگونگی آموزش آن به کودک.
جلسه نهم	تقویت تکامل اجتماعی کودک: مواجهه با قلدرها هم سن و سالان	در مورد این که والدین چگونه مهارت مقابله با قلدرها و فشار همسالان را به کودک بیاموزند و آن‌ها را نظارت کنند حرف زدیم. گام اول چگونگی نظارت و مداخله‌ی والدین، گام دوم آموزش تکنیک لاک پشت، گام سوم آموزش تکنیک شیرشجاع، گام چهارم آموزش مدیریت استرس. گام اول ساختن رابطه‌ی بهتر، گام دوم لزوم شناخت علایق کودک، گام سوم نظارت کودک، گام چهارم هدایت به تشکلات مثبت، گام پنجم صحبت درباره‌ی فشار همسالان
جلسه دهم	تقویت تکامل احساسی کودک: احساسات و تفکر	در مورد این که والدین چگونه درک و بیان احساسات و همچنین افکار را به کودکان آموزش دهند سخن گفتیم. گام اول آموزش درک احساسات با شکلک و پانتومیم، گام دوم آموزش ابراز احساسات به کودک
جلسه یازدهم	تقویت تکامل احساسی کودک: افکار مقابله با استرس	در مورد این که والدین چگونه مدیریت استرس را به کودک بیاموزند حرف زدیم. گام اول آموزش درک افکار به کودک، گام دوم تشخیص افکار سودمند و غیرسودمند گام اول افزایش آگاهی کودک در مورد استرس، گام دوم آموزش مدیریت استرس به کودک
جلسه دوازدهم	تقویت آکادمیک کودک : سپری کردن مدرسه کار گروهی در مدرسه	والدین چگونگی آموزش مدیریت زمان، نظم و تمرکز روی کارها به کودک را آموختند و همچنین چگونه با مدرسه برای کودک همکاری کنند و از حقوق خود دفاع کنند را آموزش دیدند.

## یافته‌های پژوهش

در بخش آمار استنباطی از آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر (دلیل استفاده از این روش عبارتند از اندازه‌گیری‌ها بر روی یک متغیر مشخص برای هر مشاهده در چند وضعیت مختلف. همچنین این طرح حالت تعمیم یافته‌ی آزمون مقایسه‌ی زوجی می‌باشد، با این تفاوت که به جای مقایسه یک گروه در دو وضعیت، یک گروه در دو یا چند وضعیت مورد مقایسه قرار می‌گیرند) از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد.

گروه آزمایش ۱۳ نفر (۶۵ درصد) افراد نمونه پسر و ۷ نفر (۳۵ درصد) دختر بوده‌اند در حالی که در گروه کنترل ۱۲ نفر (۶۰ درصد) نمونه پسر و ۸ نفر (۴۰ درصد) دختر بوده‌اند. میانگین سن در گروه آزمایش برابر با ۹/۴ سال در گروه کنترل ۹ سال است. یافته‌های توصیفی نمرات متغیرهای پژوهش به تفکیک گروه آزمایش و کنترل در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول شماره ۲- شاخص‌های توصیفی نمرات متغیرهای پژوهش به تفکیک دو گروه و سه مرحله پژوهش

متغیر	آزمایش		کنترل	
	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پیش‌آزمون	پس‌آزمون
صمیمیت در خانواده	۸۹/۹	۱۰۴/۶	۱۰۳/۲۵	۹۲/۴۵
میانگین	۷/۱	۶/۶۹	۸/۷۲	۷/۹۸
انحراف معیار	۹۲/۸	۱۱۷/۷	۱۱۷/۷۵	۹۴/۸۵
مهارت‌های تعاملی والدین	۱۲/۰۵	۱۳/۵۶	۱۳/۳۸	۱۳/۶۲
انحراف معیار	۷۷	۸۵/۸	۸۵/۵۳	۷۹/۶
حل مسأله اجتماعی	۶/۳۹	۸/۱۴	۸/۱۳	۷/۰۹
انحراف معیار	۳۳	۴۲/۸	۴۱/۲	۳۵/۱
نظم‌پذیری	۵/۱۷	۵/۵۴	۴/۲۵	۴/۵۵
انحراف معیار				

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، براساس یافته‌های توصیفی میانگین نمرات صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسأله‌ی اجتماعی و نظم‌پذیری در گروه آزمایش نسبت به کنترل افزایش بیشتری در مرحله‌ی پس‌آزمون و پیگیری نسبت به پیش‌آزمون داشته است. جهت بررسی نرمال بودن توزیع نمرات همسان با جامعه از آزمون شاپیرو ویلکز استفاده شد. (جدول ۳)

جدول شماره ۳-: آزمون شاپیرو ویلکز جهت ارزیابی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای پژوهش در مرحله پژوهش

متغیر	گروه	پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری
		آماره	معنی‌داری	آماره	معنی‌داری	
صمیمیت در خانواده	آزمایش	۰/۹۷۵	۰/۳۰۲	۰/۹۲۲	۰/۱۲۱	۰/۹۲
	کنترل	۰/۹۰۸	۰/۰۶۲	۰/۹۱۱	۰/۰۷۹	۰/۹۲۷
مهارت‌های تعاملی والدین	آزمایش	۰/۹۷۵	۰/۸۹	۰/۹۲۴	۰/۱۱۹	۰/۹۱۵
	کنترل	۰/۹۶۳	۰/۶۰۵	۰/۹۱۹	۰/۰۹۴	۰/۹۱۷
حل مسأله اجتماعی	آزمایش	۰/۹۶۶	۰/۶۶۷	۰/۹۴۹	۰/۳۵۹	۰/۹۵۷
	کنترل	۰/۹۵	۰/۳۷۴	۰/۹۷	۰/۷۶	۰/۹۷۶
نظم‌پذیری	آزمایش	۰/۹۸۲	۰/۹۶	۰/۹۷۷	۰/۸۸۹	۰/۹۶۵
	کنترل	۰/۹۲۷	۰/۱۲۳	۰/۹۳۸	۰/۲۴۷	۰/۹۴۱

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، فرض صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع نمرات همه متغیرهای پژوهش شامل صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسأله اجتماعی و نظم‌پذیری در هر سه مرحله‌ی پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری باقی است یعنی توزیع نمرات نمونه نرمال و همسان با جامعه است و کجی و کشیدگی حاصل اتفاقی است (همه سطوح معنی‌داری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد). اساس پیش‌فرض برابری واریانس‌ها بر این است که فرض می‌شود واریانس نمره‌های دو گروه در جامعه با هم برابرند و از لحاظ آماری تفاوت معناداری ندارند. برای آزمون این فرضیه از آزمون لوین استفاده شد.

جدول شماره ۴- آزمون برابری واریانس‌های نمرات متغیرهای پژوهش در دو گروه در سه مرحله پژوهش

متغیر	پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری	
	F	معنی‌داری	F	معنی‌داری	F	معنی‌داری
صمیمیت در خانواده	۰/۳۶۹	۰/۵۴۷	۳/۹۶	۰/۰۵۴	۰/۷۶۲	۰/۳۸۸
مهارت‌های تعاملی والدین	۰/۲۱۲	۰/۶۴۸	۰/۷۷	۰/۳۶۶	۱/۲۱	۰/۲۷۸
حل مسأله اجتماعی	۰/۶۹۹	۰/۴۰۸	۰/۶۸۴	۰/۴۱۳	۰/۲۶۳	۰/۶۱۱
نظم‌پذیری	۰/۷۶	۰/۳۸۹	۲/۳۷	۰/۱۳۲	۰/۰۳۹	۰/۸۴۵

همان‌طور که در جدول ۴ دیده می‌شود، پیش‌فرض لوین مبنی بر برابری واریانس‌ها در گروه‌ها در متغیرهای پژوهش شامل صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسأله اجتماعی و نظم‌پذیری در هر سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری تأیید شده است (سطح معنی‌داری بیشتر از ۰/۰۵ است). همچنین پیش‌فرض یکنواختی کوواریانس‌ها با استفاده

از آزمون ماچلی در متغیرهای صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسأله اجتماعی و رد شده است ( $P < 0/05$ ). اما در متغیر نظم‌پذیری تأیید شده است ( $P > 0/05$ ). نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌های مکرر در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول شماره ۵- نتایج تحلیل اثرات درون آزمودنی در آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر در خصوص متغیر صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در دو گروه.

منبع	آزمون	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی‌داری	اندازه اثر	توان آماری
(صمیمیت در خانواده) اثر زمان	فرض کرویت	۱۳۲۷/۳۱۷	۲	۶۶۳/۶۵۸	۴۹/۳۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۵	۱/۰۰۰
	گرین هاوس گیزر	۱۳۲۷/۳۱۷	۱/۶۱	۸۲۴/۸۷۷	۴۹/۳۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۵	۱/۰۰۰
	هاین فلت	۱۳۲۷/۳۱۷	۱/۷۱	۷۷۴/۵۱۷	۴۹/۳۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۵	۱/۰۰۰
	حد پایین	۱۳۲۷/۳۱۷	۱	۱۳۲۷/۳۱۷	۴۹/۳۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۵	۱/۰۰۰
اثر زمان × گروه	فرض کرویت	۱۳۱۴/۰۱۷	۲	۶۵۷/۰۰۸	۴۸/۷۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۲	۱/۰۰۰
	گرین هاوس گیزر	۱۳۱۴/۰۱۷	۱/۶۱	۸۱۶/۶۱۲	۴۸/۷۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۲	۱/۰۰۰
	هاین فلت	۱۳۱۴/۰۱۷	۱/۷۱	۷۶۶/۷۵۶	۴۸/۷۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۲	۱/۰۰۰
	حد پایین	۱۳۱۴/۰۱۷	۱	۱۳۱۴/۰۱۷	۴۸/۷۹	۰/۰۰۱	۰/۵۶۲	۱/۰۰۰
(مهارت‌های تعاملی والدین) اثر زمان	فرض کرویت	۲۹۶۶/۴۵	۲	۱۴۸۳/۲۲۵	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۴۶۷	۱/۰۰۰
	گرین هاوس گیزر	۲۹۶۶/۴۵	۱/۰۸	۲۷۵۰/۱۷۸	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۴۶۷	۱/۰۰۰
	هاین فلت	۲۹۶۶/۴۵	۱/۱۱	۲۶۶۱/۸۹۹	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۴۶۷	۱/۰۰۰
	حد پایین	۲۹۶۶/۴۵	۱	۲۹۶۶/۴۵	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۴۶۷	۱/۰۰۰
اثر زمان × گروه	فرض کرویت	۴۸۱۸/۹۵	۲	۲۴۰۹/۴۷۵	۵۴/۰۹	۰/۰۰۱	۰/۵۸۷	۱/۰۰۰
	گرین هاوس گیزر	۴۸۱۸/۹۵	۱/۰۸	۴۴۶۷/۶۱۹	۵۴/۰۹	۰/۰۰۱	۰/۵۸۷	۱/۰۰۰
	هاین فلت	۴۸۱۸/۹۵	۱/۱۱	۴۳۳۴/۳۱۲	۵۴/۰۹	۰/۰۰۱	۰/۵۸۷	۱/۰۰۰
	حد پایین	۴۸۱۸/۹۵	۱	۴۸۱۸/۹۵	۵۴/۰۹	۰/۰۰۱	۰/۵۸۷	۱/۰۰۰
(حل مسئله اجتماعی) اثر زمان	فرض کرویت	۳۲۹/۶۱۷	۲	۱۶۴/۸۰۸	۱۲/۰۸	۰/۰۱	۰/۲۴۱	۰/۹۹۴
	گرین هاوس گیزر	۳۲۹/۶۱۷	۱/۰۳	۳۱۹/۴۱	۱۲/۰۸	۰/۰۱	۰/۲۴۱	۰/۹۹۴
	هاین فلت	۳۲۹/۶۱۷	۱/۰۶	۳۱۰/۲۳۱	۱۲/۰۸	۰/۰۱	۰/۲۴۱	۰/۹۹۴
	حد پایین	۳۲۹/۶۱۷	۱	۳۲۹/۶۱۷	۱۲/۰۸	۰/۰۱	۰/۲۴۱	۰/۹۹۴
اثر زمان × گروه	فرض کرویت	۶۷۸/۸۱۷	۲	۳۳۹/۴۰۸	۲۴/۸۷	۰/۰۰۱	۰/۳۹۶	۱/۰۰۰
	گرین هاوس گیزر	۶۷۸/۸۱۷	۱/۰۳	۶۵۷/۷۹۸	۲۴/۸۷	۰/۰۰۱	۰/۳۹۶	۱/۰۰۰
	هاین فلت	۶۷۸/۸۱۷	۱/۰۶	۶۳۸/۸۹۳	۲۴/۸۷	۰/۰۰۱	۰/۳۹۶	۱/۰۰۰
	حد پایین	۶۷۸/۸۱۷	۱	۶۷۸/۸۱۷	۲۴/۸۷	۰/۰۰۱	۰/۳۹۶	۱/۰۰۰
(نظم‌پذیری) اثر زمان	فرض کرویت	۵۶۶/۶	۲	۲۸۳/۳	۶۴/۱	۰/۰۰۱	۰/۶۲۸	۱/۰۰۰
	گرین هاوس گیزر	۵۶۶/۶	۱/۷۶	۳۲۱/۷۷	۶۴/۱	۰/۰۰۱	۰/۶۲۸	۱/۰۰۰
	هاین فلت	۵۶۶/۶	۱/۸۸	۳۰۰/۰۴	۶۴/۱	۰/۰۰۱	۰/۶۲۸	۱/۰۰۰
	حد پایین	۵۶۶/۶	۱	۵۶۶/۶	۶۴/۱	۰/۰۰۱	۰/۶۲۸	۱/۰۰۰

۱/۰۰۰	۰/۶۱۷	۰/۰۰۱	۶۱/۱۲	۲۷۰/۱	۲	۵۴۰/۲	فرض کرویت	اثر زمان × گروه
۱/۰۰۰	۰/۶۱۷	۰/۰۰۱	۶۱/۱۲	۳۰۶/۷۸۵	۱/۷۶	۵۴۰/۲	گرین هاوس گیزر	
۱/۰۰۰	۰/۶۱۷	۰/۰۰۱	۶۱/۱۲	۲۸۶/۰۶۳	۱/۸۸	۵۴۰/۲	هاین فلت	
۱/۰۰۰	۰/۶۱۷	۰/۰۰۱	۶۱/۱۲	۵۴۰/۲	۱	۵۴۰/۲	حد پایین	

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که در هر چهار آزمون در اندازه‌های تکراری بین میانگین نمرات صمیمیت در خانواده، مهارت تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری در مرحله‌ی پیش‌آزمون، پس‌آزمون و مرحله‌ی پیگیری به‌طور کلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ( $p < 0/001$ )، همچنین تعامل اثر زمان و عضویت گروهی در این متغیر نیز معنی‌دار به دست آمده است ( $p < 0/001$ ). جهت مقایسه‌ی میانگین نمرات صمیمیت در خانواده در مراحل پژوهش در هر یک از گروه‌های آزمایش و کنترل با استفاده از آزمون تعقیبی بونفرونی در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول شماره ۶- نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی جهت مقایسه‌ی میانگین نمرات صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی در مراحل پژوهش به تفکیک دو گروه

گروه	مراحل	تفاوت میانگین	معنی‌داری	گروه	مراحل	تفاوت میانگین	معنی‌داری
آزمایش (صمیمیت در خانواده)	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۰۰۱	کنترل	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۹۹۹
	پیگیری	پیگیری	۰/۰۰۱	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۹۷۸
	پیگیری	پیگیری	۰/۸۵۱	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۹۶۲
آزمایش (مهارت‌های تعاملی والدین)	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۰۰۱	کنترل	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۲۸۹
	پیگیری	پیگیری	۰/۰۰۱	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۱۹۱
	پیگیری	پیگیری	۰/۰۷۱	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۳۸۹
آزمایش (حل مساله اجتماعی)	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۰۰۱	کنترل	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۲۸۵
	پیگیری	پیگیری	۰/۰۰۱	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۳۴۹
	پیگیری	پیگیری	۰/۱۱۳	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۹۹۸
آزمایش (نظم‌پذیری)	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۰۰۱	کنترل	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۰/۹۹۹
	پیگیری	پیگیری	۰/۰۰۱	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۹۹۶
	پیگیری	پیگیری	۰/۱۲۸	پیگیری	پیگیری	پیگیری	۰/۹۹۶

نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی جهت مقایسه میانگین نمرات صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری در سه مرحله به تفکیک دو گروه در جدول ۶ نشان داده است که تفاوت میانگین نمرات صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری در گروه آزمایش در مرحله‌ی پیش‌آزمون با

پس‌آزمون و هم‌چنین پیش‌آزمون با پیگیری معنی‌دار است ( $p < 0/001$ ). اما تفاوت میانگین نمرات در مراحل پس‌آزمون و پیگیری معنی‌دار به دست نیامده است ( $p > 0/05$ ). تفاوت میانگین نمرات صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری در هر سه مرحله یعنی پیش‌آزمون با پس‌آزمون و پیگیری، هم‌چنین مرحله‌ی پس‌آزمون با پیگیری در گروه کنترل معنی‌دار به دست نیامده است. در یک نتیجه‌گیری کلی بر اساس نتایج می‌توان گفت، آموزش جعبه ابزار والدگری کویست بر صمیمیت در خانواده، مهارت‌های تعاملی والدین، حل مسئله اجتماعی و نظم‌پذیری در کودکان ناسازگار اثربخش بوده و اثرات درمان در مرحله‌ی پیگیری نیز باقی مانده است.

### نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که آموزش جعبه‌ابزار والدگری کویست بر صمیمیت در خانواده کودکان ناسازگار مؤثر است. نتیجه‌ی حاصل با نتایج پژوهشگرانی چون هونگ، جوان و هوانگ<sup>۱</sup> (۲۰۲۲) و عباس‌زاده، موللی، پورمحمدرضای تجریشی، واحدی (۱۴۰۰) همسو است. در این برنامه فرض بر این است که رفتار کودک با تعاملات قبلی و فعلی کودک با اطرافیان خود رابطه دارد. هم‌چنین در خلال آموزش، سیستم تقویت‌کننده‌های رفتار، عملکرد کودک را بهبود می‌بخشد. برنامه‌ی آموزش جعبه‌ابزارگری والدگری پنج مؤلفه‌ی مهم مهارتی را در تعدیل این وضعیت اعمال می‌کند که عبارتند از افزایش تعامل‌های مثبت بین کودک و والدین، افزایش رفتارهای مثبت خاص کودک از طریق به کار بستن شیوه‌های تقویتی از سوی والدین، کاهش رفتار نافرمانی خفیف با استفاده از شیوه‌ی اغماض والدین، ارائه‌ی فرمان‌های روشن و هماهنگ از طرف والدین به کودکان و استفاده از پیامدها برای کاهش رفتار نافرمانی و نامناسب کودک از سوی والدین (کوبست، ۲۰۱۲). در تبیین دیگر می‌توان گفت که آموزش حاضر با ایجاد محیط مثبت یادگیری و آموزش به والدین جهت داشتن توقعات منطقی از کودک، میزان پذیرندگی و مطابقت کودک با آرمان‌های والدین را افزایش می‌دهد. هم‌چنین این برنامه از طریق آموزش والدین برای صرف وقت کافی و داشتن روابط صمیمی با کودک، باعث تقویت مناسب رفتارهای مثبت کودک و نه صرفاً توجه و تنبیه رفتارهای منفی کودک، باعث تقویت کیفیت رابطه‌ی والد و کودک می‌شود و میزان پاسخ مثبت عاطفی در روابط آن‌ها را افزایش می‌دهد و از این طریق صمیمیت در خانواده افزایش می‌یابد و میزان پذیرش والدینی ادراک‌شده

1. Hong, Juan, Hung



توسط کودک افزایش می‌یابد (عباس‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). در نگاهی دیگر می‌توان گفت که مادرانی که در این گروه آموزشی شرکت کرده بودند خود را به خاطر مشکلات رفتاری کودکانشان مقصر می‌دانستند؛ توضیح درباره‌ی ماهیت و علت اختلال توانست شناخت‌های نادرست والدین درباره‌ی خود و کودکان را اصلاح کند و احساس گناه به خاطر مقصر بودن و احساس خشم به مقصر دانستن کودکان را کاهش دهد؛ بنابراین کاهش احساسات منفی در والدین به ایجاد روابط بهتر با کودکان و بهبود صمیمیت در خانواده منجر شده است.

نتایج نشان داد که آموزش جعبه‌ابزار والدگری کویست بر مهارت‌های تعاملی والدین در خانواده در کودکان ناسازگار مؤثر است. نتیجه‌ی حاصل با نتایج پژوهشگرانی چون وایت و همکاران (۲۰۱۹)، هوسوکاوا و کتسورا<sup>۱</sup> (۲۰۱۸)، وایت و رودیگرز<sup>۲</sup> (۲۰۱۹)، کلایتون<sup>۳</sup> (۲۰۱۴)، اصلانی، وارسته و امان‌الهی (۱۳۹۵) همسو است. در تبیین یافته حاصل می‌توان گفت که مادران با آموزش جعبه‌ابزار والدگری کویست از طریق فراهم آوردن اطلاعات مناسب درباره‌ی شرایط کودک و نحوه‌ی رفتار با او، سازگاری خود را بهبود بخشیدند و توانستند شرایط کودک خود را بپذیرند و بر اساس اطلاعات دریافتی از برنامه‌ی والدگری در شناسایی و رفع مشکلات رفتاری کودک خود نقش مؤثرتری داشته باشند. اثر آموزش حاضر، بهبود فراوانی در کارکرد والد-کودک ایجاد نمود که در نتیجه به کاهش تعارضات و تنیدگی در قلمرو والدین منجر شد. همچنین میزان استرس والدگری کاهش و اعتماد به‌نفس والدگری افزایش یافت. از سوی دیگر مادران دارای کودک با مشکل رفتاری در زمان روبه‌رو شدن با شرایط استرس‌زا به دنبال انواع حمایت‌ها، منابع اجتماعی و آموزش‌های لازم جهت انطباق یافتن با این شرایط و چالش‌ها می‌باشند. در آموزش حاضر تکنیک‌های حمایتی، رفتاری، تأثیرات ناشی از شرکت در گروه حمایت اجتماعی و برنامه‌ی آموزش سازنده از جمله راهکارهایی است که برای کمک به این والدین می‌تواند در کنترل عواطف مادران مؤثر باشد. همچنین مادرانی که تحت آموزش قرار گرفته بودند معمولاً بیشتر از کودکان خود حمایت عاطفی می‌کردند و با آن‌ها روابط صمیمانه برقرار می‌ساختند. از آن‌جا که این نوع آموزش از انواع بهتر مداخلات آموزشی است پذیرش آن توسط خانواده‌ها به‌عنوان راهبردی مؤثر جهت کمک به والدینی است که با مشکلات رفتاری و یادگیری کودکانشان مواجه هستند. این شیوه‌ی آموزشی به دلیل آموزش مهارت‌های رفتاری مانند آگاهی والدین از نشانه‌ها و علل

1 . Hosokawa, Katsura  
2 . Wittig, Rodriguez  
3 . Clayton

روش‌های درمان آن، مجازات هنگام مشاهده رفتار نامناسب و تقویت هنگام مشاهده رفتار مناسب و همچنین با اعمال قوانین برای کودکان و نحوه‌ی اجرای دستورات لازم از طریق کاهش مشکلات کودکان و مشکلات تعاملی بین والدین و کودکان باعث بهبود ویژگی‌های ارتباطی می‌شود. در نتیجه این شیوه‌ی آموزشی می‌تواند سبب افزایش تنظیم هیجان در والدین کودکان با مشکلات رفتاری شود و منجر به بهبود مهارت‌های ارتباطی آن‌ها شود.

نتایج نشان داد که آموزش جعبه‌ابزار والدگری کویست بر حل مسئله اجتماعی در خانواده در کودکان ناسازگار مؤثر است. نتیجه‌ی حاصل با نتایج پژوهشگرانی چون ایلماز و تراس (۲۰۱۹) و فورسارو و اسمیت (۲۰۱۸) همسو است. در تبیین یافته حاصل می‌توان گفت که ارائه‌ی آموزش‌هایی در مورد علل و خصیصه‌های مشکلات رفتاری و همچنین فنون مدیریت رفتار کودکان به مادران، باعث بهبود عملکرد رفتاری و شیوه‌های تربیتی این افراد و به طبع آن کاهش مشکلات رفتاری فرزندان‌شان می‌شود؛ علاوه بر این تغییر شیوه‌های والدگری والدین و همچنین آشنایی آن‌ها با اصول برقراری ارتباط با فرزندان‌شان باعث می‌شود دیدشان نسبت به فرزندشان تغییر کند و رفتارهای او را بهتر درک کنند و با او بهتر ارتباط برقرار نمایند (هونگ، جوان و هوانگ، ۲۰۲۲). برنامه آموزشی حاضر با مدنظر قرار دادن تأثیر مواردی همچون پاداش‌های اتفاقی به رفتارهای مثبت، نادیده گرفتن رفتارهای نامطلوب، الگو گرفتن، نحوه‌ی ارائه راهنمایی‌ها، پیغام‌های هیجانی و استفاده غیرمؤثر از تنبیه که به‌طور ناخواسته از سوی والدین اعمال می‌شود چرخه معیوب رفتار مقابله‌ای والدین را اصلاح می‌کند و در ضمن مانع سرپیچی و نافرمانی در کودک می‌شود و حل مسئله اجتماعی را در فرزندان افزایش می‌دهد. همچنین برنامه‌ی آموزشی حاضر با ایجاد محیط مثبت یادگیری و آموزش به والدین برای داشتن توقعات منطقی از کودک دارای نارسایی هوشی، مطابقت کودک با آرمان‌های والدین را افزایش می‌دهد. والدین می‌آموزند که علاوه بر توجه و تنبیه رفتارهای منفی کودک، برای داشتن روابط صمیمی با کودک و توجه و تقویت رفتارهای مثبت کودک وقت بگذارند. این امر باعث تقویت رابط والد و کودک می‌شود و باعث کاهش تنیدگی کودک و بهبود علائم نامناسب رفتاری در وی می‌شود. به این ترتیب افزایش مهارت‌های حل مسئله در اثر آموزش نحوه‌ی درست و مؤثر والدگری قابل تبیین خواهد بود. در نگاهی دیگر برنامه‌ی آموزشی می‌تواند به والدین راهبردهای عملی و مؤثر پرورش مهارت‌های اجتماعی و زبانی کودک، خودتنظیمی هیجانی، استقلال و قابلیت حل مسئله را بیاموزد و دستیابی به این مهارت‌ها نیز سبب ارتقای هماهنگی خانواده، کاهش تعارض کودک والدین، توسعه روابط موفقیت‌آمیز با هم‌سالان و آماده‌سازی کودک برای افزایش مهارت حل مسئله می‌شود.

همچنین نتایج نشان داد آموزش جعبه‌ابزار والدگری کویست بر نظم‌پذیری کودکان ناسازگار مؤثر است. نتیجه حاصل با نتایج پژوهشگرانی چون آمین و همکاران<sup>۱</sup> (۲۰۲۱) و چو، منسفیلد و کلاکتون<sup>۲</sup> (۲۰۲۰) همسو است. در تبیین یافته می‌توان گفت که در جلسات آموزشی سعی بر آن شد به مادران آموزش داده شود تا به کودکانشان کمک کنند رفتارهای مستقلانه بدون دخالت والدین انجام دهند، مثلاً تکالیف خود را سر موقع انجام دهند، برنامه‌ریزی کنند، استرس خود را زمان انجام تکالیف کنترل کنند، زمان خود را مدیریت کنند، محیط خود را مرتب کنند و چگونه در کارهایشان تمرکز کنند. مادران آموختند که به چنین رفتارهای مستقلانه‌ی کودکان توجه مثبت و پاداش بدهند تا کودک تشویق به ادامه‌ی این رفتارها شود؛ که همه این موارد می‌تواند در نظم‌پذیری کودک مؤثر بوده باشد. در تبیین دیگر می‌توان گفت که بسیاری از مشکلات رفتاری در محیط طبیعی خانواده فراگرفته می‌شوند و عوامل نگه‌دارنده آن‌ها نیز در همین محیط واقع شده‌اند؛ بنابراین آموزش حاضر به افرادی که بیشترین زمان را با کودک می‌گذرانند بیشترین تأثیر را بر آن‌ها خواهد داشت و احتمال کاهش رفتارهای نامناسب را در آن‌ها افزایش خواهد داد. در علت‌شناسی مربوط به مشکلات رفتاری، مهم‌ترین عامل خطر ساز که در تضاد با خودمختاری ایجاد هویت و تنظیم معیارها و مهار درونی کودک قرار می‌گیرد واکنش شدید والدین نسبت به این رفتارهای بهنجار کودک در خلال تحول است. چنین تضادی راه را به سوی مشکلات رفتاری می‌گشاید. علاوه بر این پژوهش‌ها نشان داده‌اند والدینی که معمولاً بر فرزندانشان نظارت کافی ندارند و در فعالیت‌های آن‌ها مشارکت نمی‌کنند و از خشونت و تنبیه استفاده می‌کنند، بی‌نظمی و مشکلات رفتاری را در کودکان افزایش می‌دهند؛ بنابراین آموزش والدگری می‌تواند روش درمانگری مؤثری برای کاهش مشکلات رفتاری و بی‌نظمی باشد. از سوی دیگر مادران در این روش آموزشی به این نکته پی بردند که چگونه کودکان خود را مسئولیت‌پذیر کنند و همچنین آن‌ها را با پیامد رفتاری خود مواجه کنند و همین موضوع بر افزایش نظم‌پذیری آن‌ها تأثیر داشته است. این پژوهش همچون سایر پژوهش‌ها دارای محدودیت‌هایی همچون ارزیابی اطلاعات بر اساس پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی، بدون شک متغیرهای مداخله‌گری چون تأثیر خرده‌فرهنگ‌ها و شرایط اجتماعی، اقتصادی می‌تواند در نتایج پژوهش حاضر اثرگذار باشد، نمونه پژوهش را همه‌ی مادران دارای کودک ناسازگار ۸ تا ۱۲ سال شهر اصفهان تشکیل داده‌اند که امکان تعمیم نتایج را به سایر افراد و سایر مکان‌ها با

1 . Amin et al  
2 . Cho, Mansfield, Claughton

مشکل روبرو می‌سازد و در نهایت با توجه به این مطالعه یک مطالعه‌ی مقطعی است پژوهش‌های طولی برای اطلاعات جامع‌تر در این زمینه لازم است. بر این اساس چنین پیشنهاد می‌شود با تدوین یک برنامه‌ی جامع آموزشی که دربرگیرنده‌ی مداخلاتی برای بهبود روابط مادر و کودک باشد می‌توان در جهت رفع مشکلات روان‌شناختی فرزندان گام برداشت و به‌کارگیری الگوی یادشده در مراکز درمانی و مشاوره‌های خانواده و یا کودک، می‌توان خدمات درمانی جامع‌تری را در راستای کنترل و پیشگیری از ناسازگاری کودکان فراهم کرد.

### تشکر و قدردانی

محقق از همه‌ی کسانی که در انجام این پژوهش مساعدت کردند کمال تشکر به عمل می‌آورد.

### References

- Aslani, K., Varasteh, M., Amanelahi, A. Effectiveness of positive parenting program training on parent-child interaction quality. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 2016; 7(28): 183-201. doi: 10.22054/qccpc.2017.7095
- Aghababai, N., Aghamohamadi, S., Khanzadeh, M. Effectiveness of Compassion-Focused Therapy on Reducing Mother's Anger and their Children's Behavioral Problems. *Research in Child and Adolescent Psychotherapy*, 2023; 1(2): 6-20. doi: 10.22098/rcap.2023.2282
- Panahi, M. H., Zare'an, M. Intimacy among Family Members and the Elements Effective on It. *Gender and Family Studies*, 2014; 2(1): 9-38.
- khanjani, Z., Peyamannia, B., Hashemi, T. Prediction of quality of interaction mother - child with anxiety disorders in children According to cultural characteristics of Iranian mothers. *The Journal of New Thoughts on Education*, 2016; 12(2): 239-260. doi: 10.22051/jontoe.2016.2398
- Khatibi, F., Investigating the effectiveness of training parents in behavioral management and life skills for children with a cognitive behavioral approach (CBT) in reducing externalizing problems in preschool children in Sarai Mahalle, District 11, Tehran, Fifth International Conference on New Approaches to Management, Psychology and Humanities in the 21st Century, 2023; 1(2): 408-417.

- Zare, H., Ghorbani, S.; Investigating the effect of risk perception, self-efficacy and social problem solving on helpful behaviors according to the mediating role of social intelligence. *Social Psychology Research*, 2021; 11(43): 19-34. doi: 10.22034/spr.2021.283430.1666
- Shamsi, A., Ghamarani, A.; Effectiveness of organizational skills-based parenting on organizational skills and academic performance of students with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *Empowering Exceptional Children*, 2020; 11(2): 23-35. doi: 10.22034/ceciranj.2020.220097.1336
- Shahayian, A., Shahim, S., Bashash, L., Yousefi, F.; (2007). Normativity, factor analysis, and reliability of the short form of the Connors Rating Scale for parents for children aged 6 to 11 in Shiraz. *Psychological Studies*, 3(3), 97-120.
- Abedi-Shapourabadi, S., Pourmohamadreza-Tajrishi, M., Mohamadkhani, P., Farzi, M. Effectiveness of Group Training Positive Parenting Program (Triple-P) on Parent-Child Relationship in Children with Attention Deficit/ Hyperactivity Disorders. *Journal of Clinical Psychology*, 2012; 4(3): 63-73. doi: 10.22075/jcp.2017.2098
- Abbaszadeh, A., Molelli, G., Pourmohammadreza Tajrishi, M., Vahedi, M.; (2017). The effectiveness of parenting training on mental health and parent-child relationship in mothers of hearing-impaired children. *Journal of Rehabilitation*, 22 (2), 210-227.
- Fayez, N., Narimani, M., Aghajani, S., Basharpour, S.; (1401). Development of an eclectic family-centered model and comparison of its effectiveness with parent-child interaction therapy in improving the parent-child relationship of children with autism spectrum disorders (with high functioning). *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd*, 30(9), 5204-5214
- Karimi, F.; The study of the effects of instruction of social problem solving on the psychological empowerment of teachers. *Cultural Psychology*, 2022; 6(1): 199-234. doi: 10.30487/jcp.2022.327529.1383

- Quist, B.; (2012). Necessary skills in dealing with maladjusted children: strengthening children's behavioral, emotional, academic and social development, translated by: Emami, S. and Yousefzadeh, S., Tehran: Arjomand Book, Arjomand 2015.
- Abikoff H, Nissley -Tsiopinis J, Gallagher R, Zambenedetti M, Seyffert M, Boorady R, et al.(2009). Effects of MPH -OROS on the organizational, time management, and planning behaviors of children with ADHD. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 1,48(2):166 -75.
- Amin, A., Alimni, A., Kurniawan, D. A., Septi, S. E., & Azzahra, M. Z. (2021). The study of differences and influences of teacher communication and discipline characters of students. *Jurnal Ilmiah Sekolah Dasar*, 5(4), 622-630.
- Barnett, M. L., Niec, L. N., Peer, S. O., Jent, J. F., Weinstein, A., Gisbert, P., & Simpson, G. (2017). Successful therapist–parent coaching: How in vivo feedback relates to parent engagement in parent–child interaction therapy. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 46(6), 895-902.
- Belford, N., & Lahiri-Roy, R. (2019). (Re) negotiating transnational identities: notions of ‘home’and ‘distanced intimacies’. *Emotion, Space and Society*, 31, 63-70.
- Borup, J., Graham, C. R., & Davies, R. S. (2013). The nature of parental interactions in an online charter school. *American Journal of Distance Education*, 27(1), 40-55.
- Cho, V., Mansfield, K. C., & Claughton, J. (2020). The past and future technology in classroom management and school discipline: A systematic review. *Teaching and Teacher Education*, 90, 103037.
- Clayton, C. L. (2014). ‘With my parents I can tell them anything’: intimacy levels within British Chinese families. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(1), 22-36.
- Conners, C. K. (1990). Manual for Conners’ Rating Scales. Toronto: Multi Health System, Inc.

- Conners, C. K., Sitarenios, G., Parker, J. A., & Epstain, J. N. (1998). Revision and restandardization of the Conners' Teacher Rating Scale: Factor structure, reliability, and criterion validity. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26 (4), 279-292.
- D'Zurilla, T.J.; Nezu, A.M. and Maydeu-Olivares, A. (2002). Social Problem-Solving Inventory-Revised. Technical Manual. *North Tonawanda, NY: Multi-Health Systems*.
- Dadds, M. R., & Tully, L. A. (2019). What is it to discipline a child: What should it be? A reanalysis of time-out from the perspective of child mental health, attachment, and trauma. *American Psychologist*, 74(7), 794.
- Dobson, J. C. (2014). *The new dare to discipline*. Tyndale House Publishers, Inc..
- Driscoll, K., & Pianta, R. C. (2011). Mothers' and fathers' perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1-24.
- Fusaro, M., & Smith, M. C. (2018). Preschoolers' inquisitiveness and science-relevant problem solving. *Early childhood research quarterly*, 42, 119-127.
- Grusec, J. E., Danyliuk, T., Kil, H., & O'Neill, D. (2017). Perspectives on parent discipline and child outcomes. *International Journal of Behavioral Development*, 41(4), 465-471.
- Hamad, S. G., Abu-Hasan, M., & AbdulWahab, A. (2022). Use of intravenous pulse steroids to treat allergic bronchopulmonary aspergillosis in a non-compliant asthmatic adolescent. *Children*, 9(2), 252.
- Hong, J. C., Juan, H. C., & Hung, W. C. (2022). The role of family intimacy in playing collaborative e-sports with a Switch device to predict the experience of flow and anxiety during COVID-19 lockdown. *Computers in Human Behavior*, 132, 107244.
- Hosokawa R, Katsura T.(2018). Role of Parenting Style in Children's Behavioral Problems through the Transition from Preschool to Elementary School According to Gender in Japan. *Int J Environ Res Public Health*. 21;16 (1):21.

- Khavjou, O., Forehand, R., Loiselle, R., Turner, P., Buell, N., & Jones, D. J. (2020). Helping the noncompliant child: An updated assessment of program costs and cost-effectiveness. *Children and youth services review, 114*, 105050.
- Kırkgöz, T., Eltan, M., Kaygusuz, S. B., Abalı, Z. Y., Helvacıoğlu, D., Menevşe, T. S & Turan, S. (2022). Efficacy of the Novel Degludec/Aspart Insulin Co-formulation in Children and Adolescents with Type 1 Diabetes: A Real-life Experience with One Year of IDegAsp Therapy in Poorly Controlled and Non-compliant Patients. *Journal of Clinical Research in Pediatric Endocrinology, 14*(1), 10.
- Kjøbli, J., Melendez-Torres, G. J., Gardner, F., Backhaus, S., Linnerud, S., & Leijten, P. (2023). Research review: Effects of parenting programs for children's conduct problems on children's emotional problems—a network meta-analysis. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 64*(3), 348-356.
- Lin X, Yang W, Xie W and Li H (2023) The integrative role of parenting styles and parental involvement in young children's science problem-solving skills. *Front. Psychol.* 14:1096846.
- Liu H, Qiu Y and Luo L (2022) Exploring family educational involvement and social skills in Chinese preschoolers: The moderating role of parent-child relationship. *Front. Psychol.* 13:911421.
- Luo, Y., Zhang, H., & Chen, G. (2020). The impact of family environment on academic burnout of middle school students: The moderating role of self-control. *Children and Youth Services Review, 119*, 105482.
- Lloyd, F. (2021). Maladjusted Children in ESN Schools. In *Teaching the 'Slow' Learner in the Special School* (pp. 282-288). Routledge.
- Maitland, D. W., Kanter, J. W., Manbeck, K. E., & Kuczynski, A. M. (2017). Relationship science informed clinically relevant behaviors in functional analytic psychotherapy: The awareness, courage, and love model. *Journal of contextual behavioral science, 6*(4), 347-359.



- McMahon, R. J., & Forehand, R. L. (2019). *Helping the noncompliant child* (pp. 1359-1364). Springer International Publishing
- Merrill, K. L., Smith, S. W., Cumming, M. M., & Daunic, A. P. (2017). A review of social problem-solving interventions: Past findings, current status, and future directions. *Review of Educational Research*, 87(1), 71-102.
- Montenegro, V., Inchingolo, A. D., Malcangi, G., Limongelli, L., Marinelli, G., Coloccia, G & Laforgia, A. (2021). Compliance of children with removable functional appliance with microchip integrated during covid-19 pandemic: a systematic review. *Journal of Biological Regulators and Homeostatic Agents*, 35(2 Suppl. 1), 365-377.
- Smeerdijk, M., Keet, R., Dekker, N., van Raaij, B., Krikke, M., Koeter, M. & Linszen, D. (2012). Motivational interviewing and interaction skills training for parents to change cannabis use in young adults with recent-onset schizophrenia: a randomized controlled trial. *Psychological Medicine*, 42(8), 1627-1636.
- Souza, A. A. D., Mota, J. A., Silva, G. M. D., Tassitano, R. M., Clark, C. C., Duncan, M. J., & Martins, C. M. D. L. (2021). Associations between movement behaviours and obesity markers among preschoolers compliant and non-compliant with sleep duration: A latent profile analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(18), 9492.
- Thomas, S. R., O'Brien, K. A., Clarke, T. L., Liu, Y., & Chronis-Tuscano, A. (2015). Maternal depression history moderates parenting responses to compliant and noncompliant behaviors of children with ADHD. *Journal of abnormal child psychology*, 43, 1257-1269.
- Tong, Y., Chen, F., & Shu, B. (2019). Spousal migration and married adults' psychological distress in rural China: The roles of intimacy, autonomy and responsibility. *Social Science Research*, 83, 102312.
- Walker, A. J., & Thompson, L. (1983). Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters. *Journal of Marriage and the Family*, 45(4): 841-849.

- White, L., Delaney, R., Pacifici, C., Nelson, C., Dickinson, S. L., & Golzarri-Arroyo, L. (2019). Understanding and parenting children's noncompliant behavior: the efficacy of an online training workshop for resource parents. *Children and youth services review*, 99, 246-256.
- Wiggers, M., & Paas, F. (2022). Harsh physical discipline and externalizing behaviors in children: A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 19(21), 14385.
- Wittig SMO, Rodriguez CM. (2019). Emerging behavior problems: Bidirectional relations between maternal and paternal parenting styles with infant temperament. *Dev Psychol*. 55(6):1199-1210.
- Yilmaz, M., & Tras, Z. (2019). The Investigation of Risk-Taking Behavior in Adolescents in Terms of Attachment Styles and Social Problem-Solving. *Asian Journal of Education and Training*, 5(2), 343-348.
- Yilmaz, E., & Griffiths, M. D. (2023). Children's social problem-solving skills in playing videogames and traditional games: A systematic review. *Education and information technologies*, 28(9), 11679-11712.

## The effectiveness of the Quist parenting toolkit on intimacy in the family, interactive skills of parents, social problem solving and discipline of maladaptive children aged 8-12 years.

Fatemeh Kashi<sup>1</sup>, Mansoreh Bahramipour<sup>2\*</sup>

### Abstract

The aim of the current research was to investigate the effectiveness of Quist's parenting toolkit on intimacy in the family, parents' interactive skills, social problem solving, and discipline of 8-12-year-old maladaptive children. The research method was a semi-experimental design with a pre-test, post-test and follow-up period with a control group. The research population included all mothers with maladjusted children aged 8 to 12 in the spring of 2012 in Isfahan city. The research sample was selected by available sampling method and 40 people were randomly assigned to two experimental and control groups (20 people in each group). The research tools include 3 Connors behavioral problems grading scale (especially for parents) (1978), Alexis et al.'s Intimacy Questionnaire (1983), Pianta's Parent-Child Interaction Questionnaire (2014), Dzurila et al.'s Social Problem Solving Questionnaire (2002) and Children's Organizational Skills Scale, the parent form was Abikov and Gallacker (2009). Quist's parenting toolbox program (2012) was implemented on the experimental group during 12 90-minute sessions twice a week; But the control group did not receive any intervention. The data were analyzed through the analysis of variance test with repeated measurements. The results showed that the parenting toolbox is effective on family intimacy with an effect size of (0.562), parents' interactive skills with an effect size of (0.587), social problem solving with an effect size of (0.396), and discipline with an effect size of (0.617) in maladjusted children aged 8-12. It can be concluded that this intervention is effective in increasing intimacy in the family, parents' interactive skills, social problem solving, and discipline of 8-12-year-old maladjusted children.

**Keywords:** Quist parenting toolkit, intimacy in the family, interactive skills of parents, social problem solving, orderliness.

---

1. Senior Expert, Department of Psychology, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.  
[fa4334ka@gmail.com](mailto:fa4334ka@gmail.com)

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.  
\*Corresponding Author: [bahramipourisfahani@iau.ac.ir](mailto:bahramipourisfahani@iau.ac.ir)